

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. Розкрито сутність фінансової стійкості як економічної категорії. Висвітлено основні підходи до оцінки фінансової стійкості підприємств. Виділено основні показники фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств.

Аннотация. Раскрыта сущность финансовой устойчивости как экономической категории. Освещены основные подходы к оценке финансовой устойчивости предприятий. Выделены основные показатели финансовой устойчивости сельскохозяйственных предприятий.

Annotation. The essence of financial stability as an economic category was studied. The basic approaches to assessing the financial stability of companies were highlighted. The basic indicators of financial sustainability of agricultural enterprises were described.

Ключові слова: фінансова стійкість сільськогосподарських підприємств, фінансовий стан, фінансове становище, фінансова рівновага, фінансова нестійкість.

Ринкова трансформація підприємств у сільському господарстві вимагає нового підходу до оцінки фінансового стану підприємств та обґрунтування його необхідності в системі фінансового управління. Виняткового значення набуває визначення кількісних і якісних величин, які б характеризували стабільність, надійність підприємства як партнера в ринкових відносинах, його здатність краще використовувати фінансові ресурси для досягнення ефективності підприємницької діяльності. У таких умовах важливим є обґрунтування основних показників оцінки фінансової стійкості, встановлення її ролі в системі фінансового менеджменту.

Дослідженням питань оцінки фінансового стану підприємств займалися такі вчені: Дем'яненко М. Я., Івахненко В. М., Ковальов В. В., Козак В. Г., Мних Є. В., Саблук П. Т., Сав'як І. Я., Гайдис Н. М., Коробов М. Я., Заюкова М. С., Федонін О. С., Шеремет А. Д. та ін. Незважаючи на важливість фінансової стійкості як критерія надійності підприємства, стабільності фінансової діяльності, ефективності управління фінансовими ресурсами, розробка теоретико-методологічних засад ще не досягла належного рівня.

Метою статті є обґрунтування системи показників для оцінки фінансово-економічної стійкості сільськогосподарських підприємств.

У загальному розумінні "стійкість" трактується як властивість системи так реагувати на зміни зовнішнього середовища, щоб не лише генерувати чинники, які зумовлюють її врівноважений стан, а й забезпечувати подальший розвиток [1, с. 64].

Фінансова стійкість є найважливішою характеристикою фінансового стану підприємства. Вона дозволяє визначити рівень фінансового ризику, що пов'язаний з формуванням структури джерел капіталу, а, відповідно, і міру стабільності фінансової бази розвитку підприємства на перспективу.

Фінансова стійкість підприємства формується у процесі виробничої та фінансово-інвестиційної діяльності і є головним компонентом загальної стійкості підприємства. Економічна категорія "фінансова стійкість" є категорією відтворювального процесу. Вона розкриває економічні відносини, що складають фінансовий механізм забезпечення розвитку підприємства [2, с. 115].

Фінансову стійкість визначають як своєрідне перевищення доходів над витратами. Твердження, що фінансова стійкість визначається рівнем його прибутку і рентабельністю, видаються дуже спірними. Безумовно, рівень прибутку є важливим узагальнюючим показником діяльності, але для визначення фінансової стійкості потрібно знати, за рахунок яких джерел його отримано і як він був розподілений. Ознакою фінансової стійкості, насамперед, є стабільність джерел доходу [3, с. 34].

Фінансова стійкість – це динамічна інтегральна характеристика спроможності як системи трансформування ресурсів та ризиків повноцінно виконувати свої функції, витримуючи вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища [4, с. 451].

Основними завданнями оцінки фінансової стійкості підприємства є: вивчення відповідності між засобами і джерелами стійкості, раціональності їх розміщення та ефективності використання, загальна оцінка стійкості фінансового стану та факторів її зміни, визначення резервів підвищення фінансової стійкості; прогнозування фінансової стабільності. Дослідження фінансової стійкості здійснюється з використанням бухгалтерської звітності.

Першим етапом загальної характеристики фінансової стійкості підприємства є визначення основних критеріїв співвідношення виробничих запасів і джерел їх формування, що є сутністю фінансової стійкості, тоді як платоспроможність виступає її зовнішнім проявом. Залежно від їх співвідношення визначають основні типи фінансової стійкості: абсолютну, нормальну, нестійку та кризову фінансову стійкість. Ситуація, за якої підприємство фінансує виробничі запаси за рахунок власного капіталу, визначається як абсолютна фінансова стійкість; якщо підприємство використовує відповідно довгострокові та короткострокові кредити, визначають як нормальну чи

Однак визначення типу фінансової стійкості недостатньо для того, щоб повною мірою оцінити наявний рівень фінансової стійкості та виявити резерви його підвищення. Тому у практиці аналізу прийнято розраховувати показники, що характеризують рівень фінансової стійкості.

Основним джерелом інформації для їх розрахунку стану є форми фінансової звітності підприємства, що значно спрощує процедуру оцінки. Основні показники оцінки фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств наведено в таблиці.

Таблиця

Показники фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств

Показники	Розрахунок, формула	Нормативне значення	Визначення
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	$K_a = P1 / ВБ$	$K_a > 0,5$	характеризує незалежність від позикових коштів і показує частку власних коштів у загальній сумі всіх коштів сільськогосподарських підприємств
Коефіцієнт фінансової залежності	$КФЗ = ВБ / П1$	$КФЗ < 1$	характеризує залежність від позикових коштів і показує частку позичених коштів на фінансування сільськогосподарського підприємства
Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів (фінансовий ризик)	$Кпв = П3 / П1$	$Кпв < 1$	показує скільки коштів залучило сільськогосподарське підприємство на 1 грн вкладених у активи власних коштів
Коефіцієнт забезпеченості власними коштами	$K_b = (P1 - A1) / (A2 + A3)$	$K_b \geq 0,1$	характеризує наявність власних обігових коштів, необхідних для фінансової стабільності
Коефіцієнт маневреності	$Кман = (П1 - A1) / П1$	$Км > 0,6$	показує здатність підприємства підтримувати рівень капіталу та поповнювати обігові кошти за рахунок власних джерел
Коефіцієнт співвідношення мобільних та іммобілізованих коштів	$Кмоб = (A2 + A3) / A1$	$Кмоб > 1$	показує скільки обігових коштів припадає на 1 грн необоротних активів
Коефіцієнт майна виробничого призначення	$K_{вп} = (Z+A1) / ВБ$	$K_{вп} \geq 0,5$	показує частку майна виробничого призначення в загальній вартості всіх коштів підприємства
Коефіцієнт прогнозу банкрутства	$Кпв = (A2 + A3 - П3) / ВБ$	$Кпв > 0,5$	показує частку оборотних активів у всіх коштах підприємства
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$Кмвк = A2 / П1$	$Кмвк > 0,5$	показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності
Коефіцієнт забезпеченості обігових коштів власними обіговими коштами	$K_3 = (A2 - П4) / A2$	$K_3 > 0,2$	показує, фінансовий стан підприємства і його спроможність проводити незалежну фінансову політику

Створення сприятливого зовнішнього середовища для сільськогосподарських товаровиробників та оптимальне використання внутрішніх резервів сприяє підвищенню їх фінансової стійкості, що, в свою чергу, формуватиме стабільність сільського господарства, агропромислового комплексу і народного господарства в цілому.

Отже, узагальнюючи все сказане, можна стверджувати, що фінансова стійкість характеризує такий обсяг фінансових ресурсів і такий ступінь їх використання, за яким підприємство, вільно й ефективно маневруючи грошовими коштами, забезпечує безперервність і розвиток процесу виробництва та реалізації продукції за рахунок зростання капіталу при збереженні платоспроможності в умовах допустимого рівня ризику. Для оцінки фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств доцільно використовувати існуючі методичні підходи, враховуючи специфіку діяльності таких підприємств, зокрема у розрізі встановлення нормативних значень показників оцінки.

Наук. керівн. Яртим І. А.

Література: 1. Заюкова М. С. Теорія фінансової стійкості підприємства: монографія / М. С. Заюкова. – Вінниця: Вид. "Універсум", 2004. – 155 с. 2. Федонін О. С. Потенціал підприємства: Формування та оцінка: навч. посібн. / О. С. Федонін. – К.: Вид. КНЕУ, 2006. – 261 с. 3. Мартюшева Л. С. Фінансова стійкість як економічна категорія / Л. С. Мартюшева, К. В. Орехова // Економіка розвитку. – 2004. – № 4. – С. 33–35. 4. Ковалев В. В. Финансовый анализ / В. В. Ковалев. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 512 с. 5. Боумэн К. Основы стратегического менеджмента / К. Боумэн; пер. с англ. – М.: Банки и биржи;

ЮНИТИ, 2007. – 176 с. 6. Брігхем Є. Основи фінансового менеджменту / Є. Брігхем ; пер. з англ. – К. : Молодь, 2007. – 1000 с. 7. Гайдис Н. М. Фінансовий аналіз : навч.-метод. посібн. / Н. М. Гайдис. – Львів : Вид. ЛБІ НБУ, 2006. – 414 с. 8. Коробов М. Я. Фінанси промислових підприємств / М. Я. Коробов. – К. : Вид. "Либідь", 2005. – 160 с. 9. Шеремет А. Д. Методика фінансового аналіза / А. Д. Шеремет, Р. С. Сайфулін. – М. : Изд. "Фінансы и статистика", 2001. – 261 с.